

Petteri Harju

Kuvaajasta äänittäjäksi

Havaintoja ammatillisesta kasvusta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Elokuvan ja television koulutusohjelma

Opinnäytetyö

26.11.2015

Tekijä(t) Otsikko	Petteri Harju Kuvaajasta äänimieheksi - Havaintoja ammatillisesta kasvusta
Sivumäärä Aika	22 sivua 26.11.2015
Tutkinto	Medianomi
Koulutusohjelma	Elokuvan ja television koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Televisio- ja radiotyö
Ohjaaja(t)	Lehtori Teija Voudinmäki
<p>Tämä opinnäytetyö tarkastelee ammatillista kasvua yksilön näkökulmasta dokumenttielokuva -projektissa. Työn toiminnallinen osuus on Äänen lähettiläät lyhytelokuvassa äänittäjänä toimiminen.</p> <p>Työssä kuvaajan taustan omaava henkilö haluaa laajentaa osaamistaan lähtemällä mukaan dokumentti -elokuvaprojektiin äänittäjäksi. Hänellä ei ole aikaisempaa kokemusta äänittäjän työstä.</p> <p>Työssä kuvaillaan kirjallisuuslähteiden kautta ammatillista kasvua ja ammattillisen identiteetin kehitystä. Ammatillista kasvua ja ammatti-identiteetin kehittymistä tarkastellaan ennen kaikkea itse havainnoinin kautta sekä reflektion avulla.</p> <p>Työssä käy ilmi yhteisöllisten ulottuvuuksien suuri vaikutus yksilön ammatilliseen kasvuun. Yksilön motiivit sekä ammatti-identiteetin tarkastelu ja uudelleen määrittely ilmenevät myös merkittäviksi tekijöiksi ammatilliselle kasvulle.</p>	

Avainsanat	Ammatillisuus, ammatillinen kasvu, ammatillinen identiteetti, äänittäjä, äänittäminen

Author(s) Title	Petteri Harju From filming to recording - Observations on professional growth
Number of Pages Date	22 pages 26.11.2015
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Film and Television
Specialisation option	Radio and Television production
Instructor(s)	Teija Voudinmäki , Senior Lecturer
<p>This thesis views professional growth from the perspective of an individual during a document film -project. The functional part of this thesis is to work as a recorder in a short movie called Äänen lähettiläät.</p> <p>In the thesis a person only experienced in filming decides to expand his knowledge to recording without any experience about the work. He joins as a recorder in a team making a document film.</p> <p>The thesis describes professional growth and the development of professional identity with the support of bibliography. These themes are considered especially through self-observation and reflection.</p> <p>The influence of communal aspects to individual's professional growth becomes apparent in the thesis. The motives of an individual as well as viewing and re-definition of professional identity play a significant role in the process of professional growth.</p>	

Keywords	Professionalism, professional growth, professional identity, recording

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ammatillisuus	2
2.1	Ammatillinen työtaustani	2
2.2	Ammatillinen identiteetti ja ammatillinen kasvu	4
3	Äänen lähettiläät tuotantoprosessi	8
3.1	Elokuvan sisältö	9
3.2	Ennakkotuotanto ja havaintoja tulevasta	10
3.3	Äänen lähettiläät kuvaukset ja jälkityöt	12
4	Yhteenveto	18
	Lähteet	22

1 Johdanto

Nykypäivän mediakentällä työskentelyssä menestyminen vaatii monimuotoista osaamista. Enää ei välttämättä pärjää omistautumalla yhteen osa-alueeseen. Usean eri media-alan tehtävien osaaminen on lähes pakollista, jotta pysyy kilpailussa mukana. Olen tiedostanut osaamiseni rajallisuuden toimiessani kuvaajana erilaisissa elokuvaproduktioissa.

Ammatillinen taustani on videokuvaamisessa. Olen kuvannut mm. lumilautailuelokuvia, matkaohjelman inserttejä ja kiipeilyvideoita. Kaikissa näissä projekteissa tärkeimpänä on ollut saada kuvattavasta materiaalista mahdollisimman näyttävää. Lumilautailun ja kiipeilyn kuvaamisessa tämä on tarkoittanut hyvää ymmärrystä lajista sekä sen hetkisten olosuhteiden ja kuvauskaluston suomista mahdollisuuksista. Näiden kaikkien sovittaminen yhteen keskenään hyvinkin muuttuvissa olosuhteissa on ollut työni perusta.

Kokemukseni mukaan sekä lumilautailu- että kiipeilyelokuvien tarinankerronta perustuu lähes pelkästään suorituksen vahvan visuaaliseen näyttämiseen musiikin soidessa taustalla. Suoritusten synnyttämät äänet kuuluvat vain vaimeasti taustalla, tai niitä ei kuulu lainkaan. Lumilautailu- ja kiipeilyelokuvien kuvauksissa äänen taltioimiseen on riittänyt kameran oma mikrofoni. Äänityön tarkempi huomioiminen ennen editointia, on työssäni mielestäni ollut lähes tarpeetonta. Ja jos näissä elokuvissa on ollut haastatteluja, niin ne on kuvattu olosuhteissa jossa olen pärjännyt hyvin yhdellä mikrofonilla. Näin ollen äänityöllä on ollut hyvin pieni rooli aikaisemmissa töissäni. Olen myös tiedostanut osaamiseni heikkouden äänityöskentelyssä samalla kun se, ja äänen vaikutus tarinankerrontaan, ovat minua suuresti kiinnostaneet.

Minulle tarjoutui äänittäjän tehtävä opiskelijakollegani Tuomas Kirkkopellon ohjaamassa lyhytdokumenttielokuvassa Äänen lähettiläät. Tuotantoryhmässä oli muitakin saman vuosikurssin opiskelijoita, ja jopa osa dokumentissa näkyvän bändin jäsenistä oli nuoruuden tuttujani. Se, että suurin osa tuotantoryhmästä ja kuvattavista henkilöistä oli minulle tuttuja, helpotti päätöstäni lähteä mukaan projektiin. Tämä kuitenkin samalla herätti epävarmuutta minussa. Miten selviän täysin uudeltaisesta tehtävästä ammattimaisesti? Miten sopeudun uuteen rooliini? Haluni laajentaa osaamistani oli kuitenkin voimakas ja ennenkaikkea halusin selvittää, miten onnistuu ammatillisen osaamiseni painopisteen vaihtaminen. Vai onnistuuko se ollenkaan?

Äänen lähettiläät -projektin edetessä kiinnostukseni omaan ammatilliseen kasvuuni vahvistui ja päätin tehdä aiheesta opinnäytetyöni. Päätin soveltaa study case menetelmää Äänen lähettiläät lyhytelokuvan avulla, jossa toimin äänittäjänä. Tutkimusmenetelmänä on oman työni havainnointi ja reflektointi.

Työn toiminnallinen osuus on Äänen lähettiläät lyhytelokuvassa äänittäjänä toimiminen.

2 Ammatillisuus

Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu voidaan ajatellaan yksilön jatkuvana oman osaamisen kehittämisprosessina jossa oman ammatillisen identiteetin tarkastelu ja uudelleen määrittely on suuressa roolissa (Eteläpelto & Onnismaa, 2006, 9). Ammatillinen kasvu ei silti ole vain yksilöllinen kasvuprosessi vaan siinä on vahvasti mukana yhteisöllinen ulottuvuus (Wallin, 2007, 2).

2.1 Ammatillinen työtaustani

Ammatillisuuteni tausta on nuoruuteni harrastuksissa: harrastin lumilautailua ja skeittausta intohimoisesti 12-vuotiaasta noin 27-vuotiaaksi asti. Alussa suurin inspiraatio uusien temppujen opetteluun tuli vuosittain ilmestyneistä lumilautailu- ja skeittielokuvista. Niitä katsottiin vhs-kaseteilta joka päivä ja otettiin vaikutteita temppujen opetteluun. Näillä elokuvilla oli suuri vaikutus innostukseeni videokuvaamisen aloittamiseen. Elettiin aikaa ennen internettiä ja nämä elokuvat olivat merkittävin kanava nähdä lajien kehittyminen ja uudet suuntaukset lumilautailu- ja skeittauskulttuurissa.

Tempuissa on enimmäkseen kyse tyylistä ja siltä, miltä ne näyttivät, joten omien hyppyjen kuvaaminen oli luonnollista ja tuli ajankohtaiseksi heti kun jollakin kaveriporukasta oli mahdollisuus käyttää videokameraa. Isälläni oli HI-8 kamera, jolla aloin kuvata lumilautailua 90-luvun alkupuolella. Näistä kuvauksista editoitiin kahdella vhs- nauhurilla lyhyitä "elokuvia", joita katsottiin omaksi iloksi ja osalla näillä editoiduilla pätkillä lähestyttiin lumilautojen maahantuoja sponsoroinnin saamisen toivossa. Sponsoreita myös saatiin näillä videoilla ja osalla sponsorointi johti jopa lumilautailuun ammattilaisena. Jälkeenpäin näitä alkuaikojen kuvauksia on käytetty isoissa lumilautaelokuvissa kertomassa em. ammattilaislaskijoiden harrastuksen alkutaipaleesta.

2000 luvun alussa lumilautailuharrastus muuttui omalla kohdallani työksi kun muutin Espoosta Lappiin Saariselälle töihin. Työtehtäväni oli suunnitella ja rakentaa lumilautailurinne sekä markkinoida Saariselän tarjontaa lumilautailijoille ympäri maailmaa. Suuri osa työstäni oli järjestää erilaisia kuvaussessioita alan lehtien- ja elokuvien kuvausporukoille. Yhdessä näiden kuvausporukoiden kanssa ideoitiin suorituspaikat niin että ne olivat mahdollisimman näyttäviä ja kuvauksellisia. Työ oli hyvin opettavaista monellakin osa-alueella ja koin sen usein myös yhteisölliseksi. Yhteistyötä tehtiin monien maailman suurimpien lumilautamedioiden kanssa ja sain mahdollisuuden nähdä erilaisia lähestymistapoja kuvaamiseen. Lumilautailun kuvaamisessa elettiin murrosaikaa digikameroiden yleistymisen kanssa. Nämä uudet kamerat helpottivat suuresti kuvaamista niin teknisesti kuin taloudellisesti. Enää ei tarvinnut olla niin tarkka mihin kallista 16mm filmiä käyttää. Eikä enää tarvinnut ostaa kalliita filmejä ja maksaa kalliita hintoja filmien kehityksestä. Digikameroiden yleistyminen näkyi lumilautailun kuvaamisessa ennenkaikkea siinä, että pystyttiin käyttämään useampaa kameraa samaan aikaan kuvaamaan monesta eri kuvakulmasta. Tämä taas loi paljon uusia mahdollisuuksia editointivaiheeseen.

Saariselällä kuvasin järjestelmäkameralla paljon valokuvia, joita julkaistiin paikallislehdissä ja käytettiin mainonnassa. Se oli osa työtäni. Videokuvaamista tein myös koko ajan omalla pienellä mini-dv kameralla. Kuvasin kavereiden laskemista lähinnä omaksi ja kavereideni iloksi. Pian kuvaukseni sai kiitosta laskijoilta ja sain pyyntöjä kuvata tuttujeni laskemista erinäisiin tekeillä oleviin lumilautailuelokuviin. Näitä kuvaamiani pätkiä julkaistiin muutamissa kotimaisissa lumilautailuelokuvissa. Olin siihen aikaan hyvä laskemaan, mikä mahdollisti kuvaamiseen uusia tapoja. Yksi näistä oli ns. "follow cam", joka tarkoittaa että kuvaaja laskee kuvattavan perässä ja vieressä käyttäen laajakuvalinssiä. Näissä oloissa kuvaaja myös hyppää kuvattavan perässä tai vieressä hyppyreistä. Tämä kuvaustapa vaati suurta luottamusta laskijan ja kuvaajan välillä. Hyppyrit olivat suuria ja hyppyt tehtiin kovassa vauhdissa. Yhteentörmäys ilmassa tarkoittaisi pahimmillaan loukkaantumista ja näin ollen tämä kuvaustapa oli vaativa.

Ammatillisesti en kokenut olevani kuvaaja vaan enemmänkin Saariselän lumilautailupalveluiden kehittäjä. Kuvaamisesta ja kuvauksien järjestämisestä tuli osa työnkuvaani Saariselän lumilautailupalveluiden tunnettavuuden lisääntyessä ensimmäisen talven aikana. Kokonaisuutena oli kyse elämäntavasta jossa työskentely lumilautailupalveluiden kehittäjänä mahdollisti työskentelyn tärkeäksi kokemani harrastuksen ja yhteisön parissa.

2000-luvun puolivälissä ollessani kiipeilemässä Etelä-Euroopassa minulle tarjoutui mahdollisuus toimia kuvaajana matkailuohjelmaan tehtäviin insertteihin. Näissä inserteissä kokenut suomalainen maailman matkaaja kertoi erikoisimpia paikkoja missä on yöpynyt ja tarinan miksi niihin tilanteisiin on päädytty. Nämä insertit kuvattiin CCD mini dv- kameralla käyttäen kameran omaan mikkiä. Kuvaustilanteessa oli läsnä vain toimittaja ja kuvaaja. Kuvauspaikat olivat tarkoituksella erikoisia mm. yksi inserteistä kuvattiin Ranskassa hylätyssä hotellissa, missä yövyimme rottien kuljeskellessa ympärillä. Toinen kuvattiin keskellä 300 metriä korkeaa kallioseinämää nousevaa kalliokiipeilyreittiä. Insertit tehtiin tarkoituksella "gonzo" hengessä ja autenttisen tunnelman saavuttamiseksi. Äänityöhön ei tarvinnut panostaa näissäkään kuvauksissa.

Voisi sanoa että olen "ajautunut" kuvaustehtäviin täysin harrastusteni kautta. Kaikki tietoni ja taitoni kuvaajana on tullut tekemisen kautta. Kokemuksen tuomat tiedot ja taidot kuvaamisesta toivat kuitenkin työskenteelyni varmuuden jonka pohjalta ammatti-identiteettini ulkoilmassa tapahtuvien lajien, kuten lumilautailun ja kiipeilyn kuvaajana vahvistui merkittävästi. Myöhemmin kumminkin ymmärsin, että rajoittumiseni lähinnä vain ulkoilmassa tapahtuvien urheilulajien kuvaamiseen ei ole varma elinkeinon lähde ja, että minun täytyy laajentaa osaamistani.

2.2 Ammatillinen identiteetti ja ammatillinen kasvu

Pian Äänen lähettiläät -projektin käynnistyttyä huomasin olevani epävarma monestakin projektiin liittyvästä asiasta. Valmistautuminen kuvausprojekteihin oli tuttua ja turvallista mutta nyt olin täysin uusien asioiden kanssa tekemisissä. Esivalmisteluissa ja kuvaustilanteita miettiessä huoleni ja epävarmuuteni kohdistuivat lähinnä käytännön asioihin. Minkälaiset äänitysvälineet tarvitaan? Osaanko käyttää äänityslaitteita? Selviäkö äänitykseen liittyvistä ongelmista, jos niitä ilmenee? Miten osaan sijoittaa oikein kuvaustilanteessa niin, että en näy kuvissa?

Eniten epävarmuutta toi kuitenkin ajatus siitä, miten sopeudun tuotantoryhmään ja kuvaustilanteisiin tässä uudessa ja vieraassa roolissa. Tämä herätti tarpeen tarkastella

ammattillista identiteettiäni ja ammatillista kasvuani prosessina. Havaitsin uuden työtehtävän oppimiseen ja sisäistämiseen sisältyvän paljon tunnetasolla tapahtuvia prosesseja, joita en ole tiedostanut tehdessäni kuvaajan työtäni tai muuta tuttua työtehtävää. Uuden työtehtävän oppiminen on paljon muutakin kuin teknisten tietojen tai uusien taitojen opettelua. Tämän työn kannalta on oleellista selvittää ammatillisen kasvun prosessia tarkemmin.

Ammatillinen kasvu on jatkuvaa oman osaamisen kehittämistä, sitoutumista työhön sekä ammatillisen identiteetin ja työpersoonan reflektiivistä uudelleen määrittelyä. Se on sekä yksilön sisäistä kasvua, usein tiedostamatontaakin, ajattelun, suorituksen, reflektion ja persoonallisuuden kehittymisen alueella, että työnhallintataitojen laajenemista ja syvenemistä. Yksilön kasvua ohjaavat eettiset valinnat, henkinen kasvu, tunteet, suoritus ja reflektio. (Aila Wallin, 2007, 1).

Yksilön näkökulmasta ammatillista kasvua voisi näin ollen ajatella jatkuvana oppimisprosessina, jossa oman ammatillisen identiteetin määrittely on tärkeää. Aiemmissa kuvaajantehtävissä en ole kokenut tarpeelliseksi ammatillisen identiteettini tarkastelua. Tämän työn kannalta ja ammatillisen kasvuni tarkastelun kannalta se on kumminkin oleellista. Pia Arasolan mukaan henkilön ammatillinen identiteetti muotoutuu, kun hän kokee omaavansa ammatin vaatimat taidot ja vastuun. Hänen täytyy myös olla tietoinen resursseistaan sekä omista rajoituksistaan. Hän samaistuu ammattiryhmänsä normeihin ja etiikkaan. (Pia Arasola, Osviitta 1/2004)

Äänen lähettiläät -projektin alkaessa koin, että minulla ei ole tarvittavia taitoja äänittäjän tehtävään. Metropolia Ammattikorkeakoulun Television ja radiotyön koulutusohjelmassa olen käynyt äänityön perusteet opintojakson. Sen suorittamisesta oli kuitenkin jo niin pitkä aika, että, opit olivat jo pääosin unohtuneet. Osana opintojeni radiotyötä käsittelevää opintojaksoa ja tv-studioharjoitustöissä oli myös opetettu äänityötä. Radiotyön jaksolla opetus keskittyi lähinnä radiolähetyksessä käytettäviin välineisiin. Näistäkin opinnoista oli sen verran aika, etten osannut soveltaa niissä oppimaani suoran äänittäjän tehtävääni. Teimme opintojen aikana kaksi tv-makasiinityyppistä ohjelmaa. Kummassakin näissä ohjelmissa minun työroolini sijoittui kuvapuolelle. Äänen lähettiläät -projektin alussa koin, että aiemmista opinnoistani ei ollut apua uuten äänittäjän tehtävään valmistautuessa. Osasyynä tähän on ollut varmasti se, että en ole missään vaiheessa itse hakeutunut äänityöhön liittyviin tehtäviin opintoihin liittyvissä harjoitustöissä.

Taidot äänityslaitteiden käyttöön Äänen lähettiläät -projektiin hankin tutkimalla laitteita ja etsimällä tietoa internetistä. Taidot ja varmuus äänityslaitteiden käyttöön karttuivat

kuvausten aikana käytännön kokemuksen kautta. Projektin alussa vastuun hahmottaminen oli hankalaa koska aiempaa kokemusta äänityöstä ei ollut. Vastuuni laajuus selvisi vasta kuvausten alettua. Edellä mainitun ammatillisen identiteetin määritelmän kautta tarkasteltuna minulla ei ollut äänityön osalta ammatillista identiteettiä.

Ammatillisella identiteetillä tarkoitetaan myös sitä minkälaiseksi henkilö tarkasteluhetkellä ymmärtää itsensä suhteessa työhön sekä minkälaiseksi hän työssään haluaa tulla (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26).

Projektin alussa en kokenut olevani äänittäjä. Suurin ammatillinen tavoitteeni oli projektin avulla saada tarvittavat tiedot ja taidot jotka mahdollistavat työskentelyn äänittäjänä tulevaisuudessa. Tavoite oli myös saada tarvittavat tiedot ja taidot äänityöskentelystä oman dokumenttielokuvan tekemiseen. Projektin edetessä tarpeeni ammatillisen identiteettini laajentamiseen ja vahvistamiseen kasvoi. Halusin oppia näkemään tuotantotilanteet paitsi kuvaajan, myös äänittäjän näkökulmasta. Koin näiden kahden ammatillisen näkemyksen yhdistämisen erittäin tärkeäksi ammatillisen tulevaisuuteni kannalta. Näiden kahden ammatin hallitseminen myös vahvistaisi itseluottamustani lähteä tulevaisuudessa mukaan uudenlaisiin ja aikaisempia haastavimpiin projekteihin. Halusin siis yhdistää kuvaajan ammatilliseen identiteettiin äänittäjän ammatillista identiteettiä.

Ammatillisen identiteetin tarkastelua ja kehittämistä teki haastavammaksi myös se, että lähtötason tietoni ja taitoni olivat jopa hyvin puutteelliset. Tarkastelun ja kehittymisen sijaan aikani kului äänitystilanteista selviämiseen, ja kun tilanteen jälkeen olisi pitänyt pohtia omaa tekemistä niin stressasin jo seuraavaa tilannetta. Asiaa ei varmastikaan helpottanut se, että koko tuotantoryhmä oli melko kokematon. Kenelläkään ei ollut niin vahvaa ammatillista identiteettiä tai osaamista, että olisi pystynyt oman tilanteensa lisäksi pohtimaan myös muiden osuuksia tai edes kokonaisuutta. Jos ryhmässä olisi ollut ainakin yksi kokeneempi jäsen, olisi projektiin saatu selkeämpi johto, ja yhteinen päämäärä, ja tällöin varmasti myös yritetty yhdessä pohtia ja ratkaista jokaisen pulmia ja ongelmia. Tämä olisi helpottanut omaa ammatillista kasvuani ja vahvistanut ammatillista identiteettiäni. Koen, että jos olisin päässyt aktiivisemmin tuotantoryhmän kanssa yhdessä avaamaan ja perustelemaan äänityksessä tekemiäni ratkaisuja, ja sitä mikä vaikutus niillä oli kokonaisuuteen, olisin kehittynyt paremmin jo projektin aikana näkemään erilaisia mahdollisia ratkaisuja vastaan tullessiin ongelmiin. Tämä taas olisi kasvattanut itseluottamustani tulevien ongelmien varalta.

Nykypäivän työelämä ja sen tuomat haasteet vaativat tekijältään jatkuvaa kehittymistä. Työelämä on jatkuvassa muutoksessa ja sen myötä ammatillinen kasvu on myös jatkuva prosessi. Aila Wallin jatkaa:

Ihminen ei työskentele vain tietojen ja taitojensa varassa, vaan hän myös tuntee koko ajan. Ammatillinen kasvu on siis sekä kognitiivista että emotionaalista. Tiivistetysti voisi sanoa ammatillisen kasvun prosessin muodostuvan, kun tieto, taito ja tunne kohtaavat. Syntyy valmiuksia toimia uudella tavalla ja muutoksia työkäyttäytymisessä, mutta myös vaikutuksia organisaation kulttuuriin ja toimintaan. Ammatillinen kasvu ei siis ole pelkästään yksilöllinen prosessi, vaan sillä on voimakas yhteisöllinen ulottuvuus, johon liittyy mm. oman roolin löytäminen ammatillisessa ja työyhteisössä ja ammatillisen arvostuksen, profession, sisäistäminen. Ammatillista kasvua voidaan teoreettisesti tarkastella siis monesta suunnasta: yksilön oppimisen, minäkäsityksen ja organisaation oppimisen näkökulmasta. (Aila Wallin, 2007,2)

Tuotantoryhmän ammatilliset puutteet voi ymmärtää siksi, että kaikki sen jäsenet olivat opiskelijoita. Ja vaikka olimme medianomiopiskelijoita, niin osaamisemme oli hyvin erilaista eikä kukaan meistä ollut aikaisemmin työskennellyt dokumenttielokuva - projektissa. Tämä vaikutti projektin yhteisölliseen ulottuvuuteen: tuotantoryhmässä oli tarvittavaa osaamista eri osa-alueille, mutta ei niin paljoa, että se olisi tehnyt ryhmästä itseensä luottavan ja määrätietoisin tiimin jolla on selkä näkemys lopputuloksesta ja siitä mitä sen saavuttamiseksi pitää tehdä. Se, että kenelläkään tuotantoporukasta ei ollut selkeää näkemystä tuotantoprosessin eteen tuomista vaiheista tai siitä miltä elokuva tulee näyttämään on varmasti omalta osaltaan lisännyt kaikkien epävarmuutta esivalmisteluista lähtien. Apuna ei ollut edes käsikirjoitusta, jonka avulla olisi pystynyt hahmottamaan ja sisäistämään minkälaista lopputulosta ollaan tavoittelemassa. Näin ollen toimivan ja ammattimaisen tuotantoryhmän syntymiselle oli hyvin heikot alkuasetelmat. Näiden perustavan laatuisten epäkohtien summana tuotantoryhmästä ei tullut myöskään hyvää kasvualustaa ammatilliselle kasvulle. Ryhmällä ei ollut selkeää johtohahmoa, joka omalla toiminnallaan olisi tuonut muille ryhmän jäsenille varmuuden tunteen projektin määrätietoisesta eteenpäin viemisestä. On sanottu, että oppiminen ja sitä kautta ammatillinen kasvu tapahtuu ennen kaikkea sosiaalisena prosessina vuorovaikutuksen avulla. Prosessi on yksilöllinen sekä kollektiivinen kokemus (Wallin, 2006,2). Ammatilliselle kasvulle tarpeellista vuorovaikutusta ei syntynyt näissä olosuhteissa.

Ammatillisen kasvun näkökulmasta onnistunut vuorovaikutusprosessi mahdollistaa omien ajatusten ja kokemusten arvioimisen ja tarkastelun niin yksilötasolla kuin myös

vastavuoroisesti muiden ryhmän jäsenten kanssa. Tällaisessa vuorovaikutusprosessissa jossa yksilöt saavat mahdollisuuden perustella ja tarkastella omia ratkaisujaan ja käsityksiään voidaan sekä oppia muilta mutta myös kyseenalaistaa omia ajatteluprosesseja jokaisen ryhmän jäsenen ammatillista kasvua kehittäväällä tavalla. Tämän asetelman onnistuessa yksilöt oma-aloitteisesti pyrkivät mahdollisimman onnistuneisiin henkilökohtaisiin ja ryhmäkohtaisiin tuloksiin. Ryhmä on ikään kuin riippuvaisia toistensa toiminnasta positiivisella tavalla jolloin päästään lopputulokseen jossa ryhmän jäsenet ymmärtävät, että mitä paremmat olosuhteet he luovat yhteistyölle ja vuorovaikutukselle sitä parempaan lopputulokseen he pääsevät myös henkilökohtaisella tasolla (Ruohotie, 1998,11).

Tuotantoryhmässä ei syntynyt yhteisöllisyyttä eikä kukaan ilmeisesti osannut tai kehdannut kysyä apua toisilta ryhmänjäseniltä. Koin, että ryhmämme oli liian kokematon, jonka lisäksi emme valmistautuneet projektiin tarpeeksi hyvin yksilöinä emmekä myöskään ryhmänä. Ryhmän kokemattomuus varjosti ammatillisen kasvun näkökulmasta projektia alusta loppuun. Ryhmän kokemattomuuden ja vuorovaikutuksen puuttuessa ryhmästä ei projektin aikana muodostunut ammattimaisesti toimivaa tuotantoryhmää eikä siten myöskään oikeanlaista kasvualustaa ammatilliselle kasvulle.

3 Äänen lähettiläät tuotantoprosessi

Edellisessä luvussa kuvailin kirjallisuuslähteiden kautta ammatillista kasvua ja identiteettiä. Reflektoin sitä myös omiin kokemuksiini

3.1 Elokuvan sisältö

Kiteytettynä elokuvan idea on kuvata ja kertoa äänen matkasta soittimista vinyylilevylle ja näyttää keitä ovat nämä "erikoismiehet" jotka tätä vanhaa ja perinteistä menetelmää käyttä. Mitkä ovat heidän motiivinsa tämän vanhanaikaisen tallennusmenetelämän käyttöön. Elokuvan alussa elokuvan ohjaaja ja elokuvassa toimittajanakin toimiva Tuomas Kirkkopelto pohjustaa elokuvan tarinaa kertomalla kiinnostuksestaan musiikkiin ja sitä kautta ääneen ja erityisesti vinyylilevyille tallennettuun musiikkiin.

Suurin osa elokuvasta on kuvattu kaapelitehtaalla Timmion recordsin studiolla jossa on myös asetaattilevy kaiverrin jolla nauhoitettu musiikki siirretään kaivertaen asetaattilevylle. Asetaattilevylle tehdyn mallin mukaan voidaan painaa vinyylilevyjä. Timmion recordsin studiolla on myös Calypso King and the Soul Investigators bändin harjoittelutila. Bändi kehittelee yhdessä uutta kappaletta ja tämä elokuvan aikana syntyvän kappaleen matkaa soittimista asetaattilevylle seurataan elokuvassa. Timmion recordsin Didier Selin kertoo lyhyesti heidän levy yhtiön syntyhistoriasta ja kuinka he ovat päätyneet hankkimaan asetyylikaivertimen sekä heidän tavoista tallentaa musiikkia. Selin myös esittelee kuinka asetyylilevy kaiverrin toimii käyttämällä esimerkkinä elokuvassa syntyvää Calypso king and the soul investigatorsin uutta kappaletta ja sen siirtämistä asetaattilevylle.

Elokuvassa äänen tarina ja haastattelut kulkevat vuorotellen bändin uuden kappaleen syntyä seuraten. Suhteestaan musiikkiin ja varsinkin vanhoilla menetelmillä tallennettuun musiikkiin kertoo Timmion recordsin Jukka Sarapää joka myös isännöi studiolle vierailulle tullutta metropolian äänityön opettajaa Jukka Laaksosta. Ennen vierailua on kohtaus jossa Laaksonen esittelee pahvilapuille piirretyin havaintokuvien äänen matkaa värähtelyistä mikrofoniin kautta nauhurille ja sieltä vinyylille kaivertamisen kautta kuulijan korviin. Vierailun aikana Laaksonen ja Sarapää keskustelevat asetyylilevykaivertimisesta ja sen käytöstä. Laaksonen on työskennellyt samankaltaisella kaivertimella 70-luvulla. Elokuvan lopussa palataan takaisin pohtimaan ja musiikin tallentamisen vanhoja menetelmiä ja sitä kuinka vinyylitallenteilla on vankka jalansija edelleen intohimoisten musiikin harrastajien kautta. Pohdinnan lopputuloksena on, että vinyyleille tallenttu musiikki ei ole kuolemassa koska niiden omalaatuisen hyvältä soundista tykkää niin monet musiikin kuuntelijat. Elokuva on noin 10 minuuttia pitkä.

3.2 Ennakkotuotanto ja havaintoja tulevasta

Äänen lähettiläät elokuvan on ohjannut ja käsikirjoittanut Tuomas Kirkkopello. Kuvaajana toimi Ville Kurru ja valoissa Pavel Andonov. Tuottajana oli Sarah Kivijärvi. Elokuva oli heidän erillisten opinnäytetöittensä yhteinen teososa ja se tuotettiin Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijatuotantona. Se edellytti tuotantolupaa, jonka saimme tuotantokäytäntöjen mukaisesti loppuvuodesta 2012.

Elokuvan idea oli Tuomas Kirkkopellon:

Idea syntyi mietinnästä, että miten ihmeessä elävänä "livenä" soitettu musiikki voidaan saada vangituksia vinyyliuralle? Minkälainen on se prosessi. NykYTEknologia tarjoaa helpon mahdollisuuden muuntaa musiikki biteiksi, ja se on myös mielenkiintoinen oma prosessinsa. Itseäni kiinnosti perinteinen ja katoava analoginen studiotekniikka. Kiinnostavaa oli kelata myös tyypit, jotka kokevat analogisen tallentamisen parhaimmaksi. Millaiset erikoismiehet haikailevat vanhan perään ja mitkä ovat heidän omat motiivinsa? (Kirkkopellon haastattelu, 2015).

Elokuvan ennakkotuotantovaiheessa tapasimme muutaman kerran asian tiimoilta lähinnä sopiaksemme käytännön järjestelyistä. Ohjaaja sopi kuvaajan kanssa, että elokuva kuvataan kuvaajan omalla järjestelmäkameralla mahdollisimman hyvän kuvanlaadun saamiseksi. Äänityslaitteiden hommaaminen oli minun tehtäväni ja parhaaksi vaihtoehdoksi koin lainata äänityskaluston Metropoliasta. Muita vaihtoehtoja oli laitteiden vuokraus tai lainaaminen muualta. Äänityslaitteiden vuokraamiseen tai lainaamiseen muualta ei ollut erityistä tarvetta eikä se olisi ollut mahdollista myöskään taloudellisesti. Riittävän hyvät laitteet löytyivät Metropolian valikoimista. Valomies päätyi myös käyttämään koulun kalustoa. Tuottajan tehtävänä oli aikataulujen luominen, tarvittavien lupien ja sopimuksien hankkiminen ja laatiminen sekä tuotannon läpivieminen kokonaisuudessaan. Ohjaajaalla oli alustava näkemys lopputuloksesta ja tarinoista, jotka kulkevat läpi elokuvan. Ohjaajan mukaan "löyhä" käsikirjoitus oli mutta ei sellaista joka olisi ollut paperilla ja kaikkien ryhmän jäsenten käytössä.

Ideana oli kuvata kaapelitehtaalla sijaitsevassa studiossa äänen matkaa soittimista vinyylille. Studio on Timmion recordsin. Se on samalla myös Calypso King and the soul investigators bändin treenistudio. Studiolla on saksalaisvalmisteinen asetaattilevykaiverrin 60-luvulta, jolla nauhoitettu musiikki siirretään kaivertaen asetaattilevyille. Tämän mallikaiverruksen mallin mukaan voidaan painaa vinyylilevyjä. Tämä oli ainoa käytössä oleva kaiverrin Suomessa ainakin elokuvan kuvauksien aikaan. Alkuperäisenä ideana oli seurata Calypso King and the soul investigatorsin

uuden kappaleen syntyprosessia ja lopputuloksen päätymistä asetaattilevylle. Kaiverrin on näyttävä ja kuvauksellinen iso laite, jota oli tarkoitus myös kuvata. Ohjaajalla oli näkemys, että kaivertimella tulee olemaan iso rooli elokuvassa. Lähikuvilla näytetään kuinka laite toimii ja kuinka ääni matkaa kaiverruksen kautta asetaattilevylle. Timmion recordsin Didier Seliniä ja Jukka Sarapäättä haastateltiin heidän levy-yhtiön historiasta ja kaivertimesta sekä sen käytöstä ja kuinka se on päätynyt heille. Yksi kohta elokuvasta tulisi olemaan Metropolian äänityön opettajan Jukka Laaksosen vierailu studiolla katsomaan kaiverrinta. Laaksonen on työskennellyt vastaavanlaisella laitteella vuosikymmeniä sitten ja ohjaajalla oli toive saada tämä Laaksosen ja kaivertimen "jälleennäkeminen" kuvattua.

Minun tehtäväni oli hoitaa kaikki äänityöhön liittyvä esivalmisteluista kuvaustilanteisiin. Ensimmäiset ongelmat tulivat vastaan tarvittavia välineitä valittaessa. Koska aikaisempaa kokemusta äänityslaitteiden käytöstä ei ollut niin jouduin perehtymään äänityslaitteisiin ihan perusteista lähtien. Lähinnä internetistä tietoa etsimällä. Tulin siihen tulokseen, että tarvitsen puomimikin jolla voin seurata kuvaajaa kuvaustilanteissa joissa liikutaan. Haastatteluihin valitsin nappimikit. Mahdollisuuksien mukaan tarkoituksena on nauhoittaa haastattelut nappimikin lisäksi myös puomimikillä varmistaakseni äänityksen onnistumisen. Nauhurin valinnassa auttoi Metropolian käyttömestari.

Perehdyin äänityskaluston käyttöön ennen tuotannon alkua. Varsinkin nauhurin käyttäminen osoittautui haastavaksi. Tutkittuani aikani nauhuria päädyin opettelemaan helppoimman ja yksinkertaisimman tavan saada tarvittavan hyvä laatuista ääntä nauhalle: lähtökohtaisesti käyttämällä nauhurin automaattiasetuksia ja vain silloin kun on vaara, että äänen tasot nousevat liian korkeaksi laskea manuaalisesti äänentasoja.

Vaikka käytin aikaa nauhurin käytön opetteluun koin, että en harjoittelusta huolimatta omaksunut nauhurin käyttöä tarpeeksi hyvin. Tämän takia ajatus tulevista kuvaustilanteista aiheutti lähinnä epävarmuuden tunteita.

Kävimme koko tuotantoryhmän kanssa kerran tutustumassa tulevaan kuvauspaikkaan Kaapelitehtaalla. Studio oli pieni ja matala tila, jossa oli paljon soittimia ja kaiuttimia. Paikan näkeminen ja kuvauksien yhdessä suunnittelu auttoivat minua ennakkovalmisteluissa. Nyt pystyin visualisoimaan miten sijoittua erilaisissa kuvaustilanteissa. Paikan ahtauden takia suunnittelimme tarkkaan kuinka uudelleen

järjestellemme tavaroita studiossa. Minulla oli puomimikki mukana ja harjoittelin sen kanssa liikkumista ja sijoittumista studiotilassa. Puhuin studiolla Timmion recordsin ihmisten kanssa ja kun kerroin olevani tuotannossa äänittäjänä siirtyi keskustelu äänityöhön ja minulta kysyttiin suunnitelmistani kuinka aion äänittää erinäisiä tilanteita kuvauksissa. Tajusin kuinka vähän tiedän alan sanastosta ja ihan peruskäsitteistä äänityössä. Huomasin katsovani studiotilaa ja kaiverrinta kokoajan kuvaajan silmin. Äänittäjän näkökulmasta en osannut tehdä muuta kuin kuvitella miten tulevat kuvaustilanteet voivat mennä. Myöhemmin kuvausten alettua ja käytännön kokemuksen kartuttua tulevien kuvaustilanteiden suunnittelu helpottui. Studiotilaan tutustuessani näin paljon mahdollisuuksia erittäin hienoihin kuvakulmiin ja varsinkin kaiverrin oli mielestäni hyvin kuvauksellinen. Minusta olisi ollut hienoa suunnitella sen kuvaamista mielummin kuin miettiä tulevaa epäselvältä tuntuvaa äänitystyötä. Osallistuin myös kuvaajan ja valomiehen kanssa suunnittelemaan kuvakulmia ja valaistusta.

3.3 Äänen lähettiläät kuvaukset ja jälkityöt

Ensimmäinen kuvauspäivä kaapelitehtaalla alkoi aikaisin aamulla. Tarkoituksena oli asentaa kalusto valmiiksi ja aloittaa kuvaukset kaiverrinta kuvaamalla ja haastatteluilla, jos jää aikaa. Ensimmäiset tunnit menivät kalustoa asentaessa. Ennalta suunniteltu valaistus ei toiminut kuvissa niin hyvin kuin oli ajateltu ja uudenlaisen valaistuksen suunnittelu ja asennus kesti useamman tunnin. Valaistus tuotti eniten työtä valmisteluvaiheessa. Ennalta suunnitellut valot olivat turhan tehokkaita ja halutun lopputuloksen saamiseksi ei ollut muita vaihtoehtoja kuin kokeilla erilaisia valaistuksia ja filttäreitä pehmentämään valoa.

Äänityön valmistelun osalta koin turhautumista koska koin, että en voi ennalta tehdä mitään niin konkreettista, että voisin täysin varmistaa tulevan äänityksen onnistumisen. Vaikka taas harjoittelin nauhurin käyttöä ja puomin kanssa liikkumista todellinen näytönpaikka on vasta kuvauksissa. Testasin moneen kertaan puomimikin ja nauhurin toimivuutta ja huolehdin että akuissa on virtaa. Kokeilin myös nappimikkien toimivuuden haastatteluja varten.

Valaistuksen valmistuttua aloitimme kuvaukset ottamalla lähikuvaa kaivertimen toiminnasta. Sijoituin kuvaajan takaviistoon, josta pääsin puomimikillä mahdollisimman

lähelle kaiverrinta. Oman tehtäväni kannalta oli erittäin hyvä, että aloitimme kaivertimen kuvaamisesta koska ottoja tuli paljon ja sain paljon arvokasta käytännön kokemusta äänityslaitteiden käytöstä. Pieniä sähläyksiä äänentasojen kanssa oli mutta koska ottoja tuli kymmeniä niin sain virheeni korjattua ja lopulta useamman hyvän äänitallennuksen.

Kaivertimen jälkeen aloimme haastattelujen kuvaamisen. Haastattelijana toimi Kirkkopelto. Ensimmäisenä haastattelimme Dider Seliniä, kun hän esittelee miksauspöytää ja vanhaa magneettinauhuria. Etsin sopivan paikan kuvaajan takaa ja nauhoitin sekä nappimikillä, että puomimikillä. Tämän menetelmän käyttöä olin etukäteen jännittänyt ja se ei mennyt ongelmitta. Miksaushuone oli hyvin pieni ja käytännössä seisoin huoneen ovella. Katseeni pidin puomimikissä, jotta voin sitä heti tarvittaessa siirtää kun kuvaaja liikkuu. Haastateltava puhui hyvin hiljaa ja liikkui miksauspöydän ympärillä ja tämä toi ongelmia. Välillä ääntä tuskin kuului ja välillä se kuului liian lujaa. Nappimikin paikkaa vaihtamalla ja äänentasoja säätämällä sain nämä ongelmat ratkaistua. Kuuntelin kuulokkeista haastattelun etenemistä ja pian huomasin, että vastaukset vaativat haastateltavalta myös kysymyksen toistamista tai kerrottavan asian pohjustamista vastauksessa, jotta asiayhteys tulee selville. Muuten vastaukset tuntuivat irrallisilta koska alkuperäisenä ideana oli, että kuvissa Didier kertoo miksauspöydästä ilman, että haastattelijan kysymykset kuuluvat. Sanoin tästä ohjaajalle ja haastateltavalle. Tästä eteenpäin haastateltava kertoi vastauksen alussa mistä on kertomassa. Ensimmäisen haastattelun kuvauksien loputtua en ollut varma sainko tarpeeksi hyvin äänen nauhoitettua. Olin kuitenkin tyytyväinen tekemääni havaintoon, että haastateltavan on pohjustettava vastauksensa jollakin tavalla jotta asia tulee elokuvassa ymmärretyksi katsojalle. Tämä oli ensimmäisiä käytännön havaintoja äänimiehen työssä huomioon otettavista asioista. Seuraavaksi siirryimme huoneeseen missä on kaiverrin, siellä haastattelimme Jukka Sarapäästä kaivertimesta, sen käytöstä ja siitä kuinka se on päätynyt heille. Sarapään omaa suhdetta musiikkiin ja analogisiin äänen tallennusmenetelmiin kysyttiin myös. Tässä haastattelussa oli äänityön kannalta hyvin samankaltaiset asetelmat sijoittumiseni kanssa. Eteen tuli myös samankaltaiset ongelmat kuin ensimmäisessä haastattelussa. Muutaman kerran jouduin säätämään nappimikin paikkaa ja äänentasoja. Nyt haastateltavaa neuvottiin jo ennen kuvauksia aloittamaan vastaukset joko kysymys toistamalla tai muuten pohjustamalla kerrottava asia.

Ensimmäin kuvauspäivä meni aamun viivästymisiä lukuunottamatta kaikilta hyvin. Se, että kuvaukset saatiin käyntiin ja säästyimme suurimmilta virheiltä loi selkeästi hieman varmuutta koko tuotantoryhmään ja omalta osaltaan auttoi varmasti kaikkia käsittämään mitä huomioda omassa roolissaan kuvausten aikana. Itselleni oli erittäin huojentava kokemus, että selvisin äänityksestä alku sähläyksiä lukuunottamatta kunnialla ja pääsin viimein kokemaan kuvaustilanteen uudessa äänimiehen roolissa.

Toisen kuvauspäivän ensimmäisenä aiheena kaapelitehtaalla oli kuvata Calypso King and the Soul Investigators -bändin soittamista. Ensimmäiseen kuvauspäivään verrattuna oli toiseen kuvauspäivään valmistautuminen ja asennoituminen huomattavasti helpompaa ja rennompaa koska nyt olin jo päässyt kokemaan kuvaustilanteet äänittäjänä ja jopa selvittänyt eteen tulleita ongelmia. Omalta osaltani pidin huolen, että akut on ladattu ja nauhurissa asetukset säädettyinä niin hyvin kuin osaan. Vaikka todelliset äänentason säädöt selviävät vasta soittamisen alettua. Ohjaaja halusi äänittää soittamisen myös omalla zoomimikillä jotta saadan tallenttua myös tila ääntä jos sellaista tarvitaan jälkityöskentelyssä. Minulle tämä ei ollut tullut edes mieleen. Joku bändin jäsenistä kysyi minulta kuinka aion äänittää soittamisen ja kysyi haluanko ottaa äänen suoraan "pöydästä"? Teoriassa tiesin mitä hän tarkoitti. Koska soittaminen oltiin nauhoittamassa myös studion toimesta, jotta se voidaan siirtää asetaattilevylle, tarjoutui minulle tämä odottamaton mahdollisuus saada soittaminen äänitettyä. Hänen ideansa oli, että nauhoitan äänen suoraan studion äänipöydästä. En ollut ajatellut sellaista vaihtoehtoa ja en tiennyt miten se olisi käytännössä tapahtunut. Tässä kohtaa minua ärsytti tietämättömyyteni äänityöstä. Onnekseni bändin jäsen ilmoitti ennen kuin kerkesin edes vastata, että "saattehan te sen biisin meiltä tiedostonakin myöhemmin jos tarvii". Hyvä.

Vaikka olimme etukäteen suunnitelleet tätä kuvaustilannetta tuli meille kaikille yllätyksenä kuinka tilan ahtaus korostui kun kaikki viisi bändin jäsentä asettui paikoilleen. Yhdessä säädimme valojen paikkoja vielä viimehetkellä. Koska bändin musiikki on hyvin "orgaanista" ja tila ahdas ja matala totesimme, että valaistus saisi olla himmeämpi. Valomiehen visiota mukaillen siirsimme valoja ja lisäsimme filttäreitä valoihin. Bändin alettua soittamaan minulle tuli yllätyksenä kuinka lujaa musiikki tuli vaikka olin siihen varautunut. Lisäksi äänenvoimakkuus vaihteli suuresti riippuen missä kohtaa tilaa olin. Nyt minun ei onneksi tarvinnut niin aktiivisesti liikkua puomin kanssa kuvaajan perässä vaan pystyin olla myös paikoillani kunhan en häirinnyt kuvaajaa tai bändin jäseniä. Tämä helpotti työtäni, koska nyt pystyin jäämään paikoilleni löytämään

hyvään paikkaan, jossa äänenvoimakkuus ei vaihdellut niin paljoa kuin lähempänä isoja kaiuttimia. Tämän vaiheen äänittäminen tuntui aikaisempiin verrattuna paljon sekavammalta koska nauhuria seuratessa äänentasoja näyttävät mittarit vilkkuivat jatkuvasti punaisella. Näihin kohtiin en voinut kunnolla varautua, koska soitannassa tuli yht`äkkiä kohtia, joissa joku soitin kuului lujempaa kuin muut. Kuvauksien jälkeen en yhtään tiennyt sainko kelvollista ääntä nauhalle. Onneksi meillä oli käytössä myös ohjaajan oma zoomimikki, joka on paljon anteeksiantavampi äänenvoimakkuuksien vaihteluiden kanssa. Tosin zoomimikillä nauhoittaessa äänenlaatu ei ole läheskään niin hyvä kuin tarkemmilla mikeillä. Minua helpotti tieto siitä, että meillä on mahdollisuus saada bändiltä tiedostomuodossa äänitys soitannasta. Heidän nauhoituksensa on tehty studiovälineillä ja jokainen soitin on erikseen mikitetty. Ilman tätä mahdollisuutta en tiedä olisiko pelkästään tekemäni äänitys ollut riittävän hyvä elokuvaan. Tuskin olisi ollut. Elokuvan valmistuttua minulle selvisi, että elokuvan editointivaiheessa oli alunperinkin tarkoitus bändin soitantaa näyttäessä käyttää studiolaitteilla tehtyä tallennetta. Myöhemmin itsekin asiaa mietittyä olisi minullekin äänittäjänä pitänyt olla selvää, että näin on järkevintä menetellä koska elokuvassa on tarkoitus seurata äänen matkaa soittimista asetaattilevylle. Luonnollista tämän prosessin näyttämisessä on käyttää alkuperäistä studiotallennetta jotta ääni on parasta mahdollista. Eli bändin soitannasta tekemää äänitystäni ei käytetty elokuvassa eikä ollut tarkoituskaan käyttää.

Kolmantena kuvauspäivänä Kaapelitehtaalle oli tulossa haastateltavaksi Metropolian äänityön opettaja Jukka Laaksonen. Hän on pidetty opettaja ja hänen tapansa kertoa kansantajuisesti äänestä ja äänityöstä on jäänyt ohjaajalle mieleen ja siksi hänet on kutsuttu kertomaan aiheesta. Hän on myös työskennellyt asetaattikaivertimilla paljon 70-luvulla. Hänelle ei ole kerrottu studiolla olevasta kaivertimesta ja ohjaajan toiveen on saada tämä mahdollisesti tunteikas "jälleennäkeminen" kuvattua. Tämä on kaikkien mielestä loistava idea. Huoneessa, jossa kaiverrin sijaitsee, on valaistus valmiina aikaisemmista kuvauksista, joka helpottaa osaltaan tilanteen taltioimista. Kuvaajan kanssa valmistauduin tilanteeseen siten, että olemme kuvaajan kanssa studion ulkopuolisessa tilassa odottamassa Laaksosen saapumista. Ohjaaja ottaa Laaksosen vastaan eteistilassa tuottajan tuodessa hänet tilaan, jossa olemme valmiudessa. Olen puomimikin kanssa kuvaajan takana ja olemme etukäteen katsoneet paikan, jossa ohjaaja ottaa vieraan vastaan. Vieralle on kerrotu, että alamme heti kuvaamaan kun hän saapuu.

Vastaanotto menee hienosti ja Laaksonen on heti alusta alkaen rento oma itsensä kameran edessä. Laitan Laaksoselle nappimikin jonka lisäksi käytän puomimikkiä. Hän alkaa heti luontevasti kertomaan äänestä ja pian keskustelu on jo ääniaalloissa. Ohjaajalla on idea, että Laaksonen esittelee vanhaa Bob Dylanin videota mukaillen pahvilapuille piirrettyjen havaintokuvien avulla äänen matkaa värähtelyistä mikrofonin kautta kaivertimeen ja sieltä tallenteen ja soittimen kautta kuulijan korviin. Tämä kuvattiin eteistilassa hämärässä valaistuksessa savukoneen lisätessä "usvaista" tunnelmaa. Onnistun hyvin äänityksessä tällä kertaa ja kuvaustilanne on muutenkin aikaisempia huolettomamman tuntuinen omasta näkökulmastani. Tämän oton päätyttyä, hetken jutustelun jälkeen Laaksoselle kerrotaan, että kohta siirrymme studiotiloihin. Studiassa on Sarapää ottamassa vastaan Laaksosen. Olemme sopineet, että tässä kohtaa kuvaaja siirtyy studiotilaan, jotta hän saa tallennettua Laaksosen saapumisen studioon ja kohtaamisen Sarapään kanssa. Seuraan puomimikin kanssa kuvaajaa sisälle studioon. Kuvaajan valmistautuessa minulla on aikaa kuunnella kuulokkeista ohjaajan ja Laaksosen keskustelua koska nappimikki on edelleen päällä ja nauhoittamassa. He keskustelevat vuosikymmeniä sitten käytössä olleista äänitysmenetelmistä. Laaksosen ulosanti on ollut alusta asti mielestäni erittäin selkää ja asiapitoista ja mietin, että näille Laaksosesta tehdyille äänityksille olisi varmasti käyttöä elokuvassa. Laaksosen tulee sisälle studiotilaan ja he esittäytyvät Sarapään kanssa. Heti tämän jälkeen Laaksonen alkaa tutkia studion soittimia ja selkeästi mielissään nähdessään niin paljon vanhoja soittimia. Erityisesti Hammond- urkujen näkemisestä Laaksonen on mielissään. Sarapää esittelee studio tilaa ja tilanne on kaikin puolin luonteva ja mukavaa seurattavaa kuulokkeidenkin kautta. Hetken päästä Laaksonen ohjataan huonetta kohti, jossa kaiverrin sijaitsee minun seurattessa häntä puomimikin kanssa. Kuvaaja oli huoneen perällä kuvaamassa ovelle päin kun Laaksonen saapui huoneen oviaukosta sisään. Hänen nähdessä kaiverrin, oli tilanne jopa tunteikkaampi kuin odotimme. Hän oli hetken ihan hiljaa ja häkeltyneen näköinen kunnes alkoi hehkuttaa, että juuri samankaltaisella laitteella hän on itsekin työskennellyt. Pian hän oli kaivertimen "kimpussa" ja tutki sitä hyvin tarkkaan. Sarapää oli huoneen ovella ja Laaksonen alkoi kysellä häneltä laitteesta. Heidän keskustelunsa meni nopeasti vinyyliprässin tekniikasta puhumiseen ja vaikka se kuulosti käsittämättömältä oli tilanne silti kaikinpuolin mahtava ja oli hienoa saada se tallennettua. Sarapää nautti myös selkeästi tilanteesta ja hän oli otettu kun paljastui Laaksosen tietomäärä kaivertimesta ja hänen työhistoria vastaavalla laitteella. Keskustelussa Laaksoselle selvisi myös, että laite on hankittu Englannista. Kun Timmion Records hankki kaivertimen oli kauppaan kuulunut kuukauden koulutus

Suomessa jota pitämään oli Englannista saapunut laitteen erittäin hyvin tuntenut henkilö. Laaksonen tiesi tämän henkilön ja tämä yhteensattuma vei keskustelun jopa vielä intensiivisemmäksi.

Minusta tämän kaiken kuuleminen kuulokkeista oli erittäin viihdyttävää ja huomasin, että ensimmäistä kertaa aidosti nautin äänittäjäntyöstä. Kaiverrinhuoneessa jatkettiin vielä kuvauksia Laaksosen ja Sarapään keskusteluja kuvaamalla siten, että olin kuvaajan kanssa huoneen perällä. Näin saimme huoneen oveen suljettua ja keskustelutilanteesta ja tilasta rauhallisemman. Ohjaajan todettua, että tarvittavaa materiaalia on tarpeeksi lopetimme kuvaukset.

Tämä kolmas kuvauspäivä oli mennyt kaikin puolin onnistuneesti koko ryhmän osalta ja omalta osaltani olin myös hyvin tyytyväinen suorituksiini. Olin aiemmista kuvauspäivistä oppinut kuinka saan haastattelut hyvin äänitettyä nappimikeillä koska ensimmäisten päivien haastatteluissa ilmi tulleet virheet olivat pakottaneet minut löytämään ratkaisut näihin ongelmiin. Nyt ongelmia ei ilmennyt koska pystyin ennakoimaan tulevat haastattelutilanteet aiempien kuvauspäivien tuomilla opeilla. Nämä opit äänitystilanteiden ongelmien ratkomisista ja käytännön tuomat opit äänityslaitteiden käytöstä ovat tuoneet minulle tarvittavaa itseluottamusta ja osaamista jonka seurauksena tämä kolmas ja viimeinen kuvauspäivä on ollut selkeästi antoisin tässä uudessa äänimiehen roolissa.

Osuuteni Äänen lähettiläät elokuvan tuotantoprosessissa loppui myös kolmanteen ja viimeiseen kuvauspäivään. Ohjaajalla oli selkeä näkemys, että hän haluaa editoida elokuvan itse. Tämän näkemyksen ja päätöksen ymmärrän hyvin vaikka toiveissani oli päästä huolehtimaan myös äänen jälkikäsittelystä. Valitettavasti minulla ei ollut ammatillista varmuutta painostaa ohjaajaa tässä, sillä tiedän, että äänen jälkikäsittely on erittäin tärkeä osa tuotantoprosessia. Lisäksi kokemus äänen jälkikäsittelystä ja kokemus tarvittavien editointiohjelmien käytöstä olisi ollut hyödyllistä omaa tulevaisuuttani ajatellen. Äänityöskentelyn kokonaisvaltaisen ymmärtämisen kannalta tämä oli myös pettymys, koska nyt oppimisprosessi äänityöstä jäi tältä osin vajaaksi.

4 Yhteenveto

Lähdin tekemään opinnäytyötäni, koska halusin vahvistaa ammatillista osaamistani ja kehittyä ammatillisesti. Ammatti-identiteettini ulkoilmassa tapahtuvien urheilulajien kuvaajana oli pikkuhiljaa muodostunut, mutta nopeasti muuttuva media-ala edellyttää kuitenkin, laajaa ammatillista osaamista. Halusin opinnäytetyössäni tarkastella ammatillista kasvua ja ammatti-identiteetin kehittymistä ennen kaikkea itseni kautta, havaintojen ja reflektio avulla työssäni äänittäjänä dokumenttielokuvassa Äänen lähettiläät.

Tähän minulle tarjoutui mahdollisuus opintojeni puitteissa ja vieläpä minua hyvin kiinnostavalla tavalla. Kun ensimmäisen kerran kuulin Äänen lähettiläät -projektista se kuulosti minusta monellakin tapaa mielenkiintoiselta. Tämä oli jo ennen kuin minulle tarjottiin äänittäjän tehtävää tulevaan kyseiseen dokumenttielokuvaan. Vaikka en ollut asiaa aiemmin miettinyt, niin ajatus äänen matkasta soittimesta vinylilevylle prosessina oli hyvin mielenkiintoinen. Se, että juuri tämä prosessi herätti mielenkiintoni johtui varmasti siitä, että koko äänityö oli minulle hyvin vieras ja tuntematon asia. Vaikkakin musiikkia olen aina kuunnellut paljon. Lisäksi tässä elokuvassa on tarkoitus kuvata Calypso King and the Soul Investigators -bändin soittamaa musiikkia ja seurata heidän soittamansa musiikin matkaa soittimista vinylilevylle. Pidän heidän musiikistaan ja se myös lisäsi kiinnostustani projektiin.

Kun luokkakaverini Tuomas Kirkkopelto tarjosi minulle äänimiehen tehtävä Äänen lähettiläät -elokuvaan ensimmäinen reaktioni oli, että olisi hienoa olla mukana tässä projektissa, mutta ei äänittäjänä. En tätä kumminkaan sanonut ääneen ja jäin miettimään tarjousta. Mitä enemmän asiaa mietin sitä enemmän ymmärsin kuinka vierasta kaikki äänityöhön liittyvä minulle on.

Samoihin aikoihin oli minulla herännyt kiinnostus dokumenttielokuvan tekemiseen ja sitä prosessia läpikäydessä olin törmännyt samaan ongelmaan. En ymmärrä äänityöstä tarpeeksi, jotta voisin luottavaisin mielin lähteä tekemään dokumenttielokuvaa. Vaikka ajatus äänimiehen tehtävästä tuntui edelleen jopa vastenmieliseltä päätin lähteä mukaan projektiin. Päätökseni perustui ennen kaikkea tarpeeseen oppia äänityöskentelyä ja osaamiseni laajentamiseen. Voisi sanoa, että päätökseni oli hyvin pitkälti järkipерäinen. Mitään intohimoa äänityöhön tai sen oppimisen minulla ei ollut. Tiedostin osaamiseni puutteet äänityöskentelystä, mutta myös sen, että äänityön taitoja tulen tarvitsemaan omissakin projekteissa tulevaisuudessa.

Tunnetasolla äänimiehen tehtävään lupautuminen herätti minussa jopa ahdistusta sekä epävarmuutta. Olin kuitenkin harrastusteni kautta tottunut haastamaan itseäni ja käsittelemään erilaisia epämiellyttäviä tunteita. Tätä kautta olen myös oppinut tiedostamaan millä tavalla mieli "taistelee" vastaan uuteen ja tuntemattomaan asiaan lähtiessä: mieleen tulee koko ajan erilaisia syitä ja perusteluja miksi perääntyä tai luovuttaa. Olen kuitenkin jollain tapaa myös oppinut jopa nauttimaan näistä tunteista ja niiden tiedostetusta "päihittämisestä" esim. kiipeilyharrastuksessa. Tavallaan otin äänittäjän tehtävän vastaan myös siksi, että se herätti niin yllättävän paljon epämiellyttäviä tunteita. Sen lisäksi, että tarvitsen äänityöskentelyn taitoja niin otin projektiin mukaan lähdön myös haasteena "päihittääkseni" nämä ilmi tulleet epämiellyttävät tuntemukset.

Tapasimme tuotantoryhmän kanssa pari kertaa ennen kuvauksia ja näiden tapaamisten aihe oli lähinnä käydä läpi mikä on kenenkin rooli ryhmässä ja sopia aikatauluista ja käytännön järjestelyistä. Mitään ryhmän yhteisesti kokemaa intohimoa projektiin ei ollut joka olisi kasvattanut kollektiivista omistautumista projektiin. Esivalmisteluvaiheessa ryhmän jäsenet pitivät yksilöinä huolen, että oma roolin hoitamisen kannalta tarvittavat valmistelut hoituu. Kaikenkaikkiaan ryhmämme oli kokematon vastaavien projektien läpi viemisestä. Ryhmällä ei myöskään ollut selkeää johtohahmoa. Ryhmämme oli siis kokematon ja vailla määrätietoista vetäjää. Tämä johti siihen, että ammattimaisen tuotantoryhmän syntymiselle elintärkeää vuorovaikutusta ei syntynyt. Ja ilman vuorovaikutusta ei synny kunnollista alustaa ammatilliselle kasvulle.

Ryhmän kypsyminen yhteistä etua tavoittelevaksi kokonaisuudeksi alkoi vasta kuvausten alettua. Tämä toi varmasti kaikille varmuutta tehtäviensä suorittamiseen mutta ei niin paljoa, että rakentavaa vuorovaikutusta olisi syntynyt ryhmän sisällä. Yhteisöllisistä näkökulmista tarkasteltuna ryhmämme oli liian kokematon jotta olisin saanut hyvät edellytykset ammatilliselle kasvulle vuorovaikutuksen kautta.

Jälkeenpäin katsottuna omat motiivini projektiin mukaan lähtemiseen olivat ristiriitaiset. Äänittäjän tehtävään sitoutuminen synnytti epämiellyttäviä tuntemuksia ja näiden tunteiden vallitessa otin tehtävän vastaan lähinnä tarpeestani oppia äänityöskentelyä sekä haastaakseni itseni "voittamaan" nämä epämiellyttävät tuntemukset.

Äänityö aiheena ei myöskään kiinnostanut minua riittävän paljoa jotta olisin sitä kautta syventynyt äänimiehen roolissa tarvittaviin tietoihin ja taitoihin ennen kuvauksia.

Ammatillista kasvuani tässä projektissa olisi myös edesauttanut ammatillisen identiteettini tarkastelu ja määrittely jo ennen kuvauksien alkamista.

Vaikka ammatilliselle kasvulle ei syntynyt parhaita mahdollisia asetelmia yhteisöllisestä näkökulmasta eikä myöskään omasta toiminnastani johtuen oli projekti silti hyvin opettavainen. Sain valmiuksia toimia uudenaikaisissa tehtävissä media-alalla. Käsitykseni äänityöstä on nyt selkeä ja tiedän mitä äänimiehen tehtävä tällaisessa pienessä tuotannossa vaatii. Sain erittäin arvokasta käytännön kokemusta äänimiehen työstä ja nyt voin sanoa osaavani hyvin perusteet äänityöstä. Tilaisuus päästä kokemaan elokuvatuotantoprosessi äänimiehen näkökulmasta on vahvistanut käsitystäni äänityön tärkeydestä tarinankerronnassa. Oli hyvin avartavaa olla mukana kuvaustilanteissa vain kuulokkeiden kautta kuulemalla mitä kuvattavassa tilanteessa tapahtuu. Tästä opin minkälaisia asioita pitää ottaa huomioon äänitystä suunnitellessa ja osaan ottaa huomioon mahdollisia häiriötekijöitä jo äänityksien suunnitteluvaiheessa. Tästä on varmasti hyötyä myös kuvaajantehtävissäni tulevaisuudessa.

Ryhmän kokemattomuuden mukanaan tuomat ongelmat toimivat myös opettavina esimerkkeinä. Käsitykseni toimivan tuotantoryhmän rakenteesta vahvistui. Nyt ymmärrän paremmin miksi toimiva ryhmä tarvitsee johtajan. Tuotantoryhmällä täytyy olla johtohahmo tai vastaavasti niin vahvan ammatillisen identiteetin omaavat jäsenet, että ryhmästä syntyy määrätietoisesti ennalta sovittuun lopputulokseen pyrkivä kokonaisuus. Vuorovaikutuksen ja kommunikaation tärkeys ilmeni myös uudella tavalla projektin aikana. Tässä projektissa tekemieni havaintojen perusteella koen, että tarvitaan vuorovaikutusta ja aktiivista keskinäistä kommunikaatiota, jotta syntyy tuotantoryhmä jossa yhdessä toiset huomioon ottaen pyritään parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Vastaavasti jos jompikumpi tai molemmat näistä elementeistä puuttuu ryhmästä on hyvin todennäköistä, että tuotannossa ilmenee ongelmia epäselvyyksien muodossa ja nämä epäselvyydet pahimmillaan aiheuttavat turhan työn tekemistä kuvaustilanteissa.

Jälkeenpäin katsottuna on prosessissa asioita joita tekisin toisin. Äänimiehen rooliin perehtymiseen käyttäisin huomattavasti enemmän aikaa samoin kuin äänityskalustoon tutustumiseen. Opettelisin kaluston käyttöä luomalla haastattelutilanteita, joissa voisin kokeilla laitteita käytännössä. Harjoittelisin myös äänittämistä paikoissa joissa on paljon melua jotta saisin rutiinia äänityslaitteiden käyttöön ennen kuvauksien alkamista. Näin ollen olisin varmempi työskentelyssäni kuvausten alkaessa. Käyttäisin myös aikaa

ammattillisen identiteettini määrittelyyn ennen tuotannon alkua. Näin olisin omalta osaltani tehnyt ammatilliselle kasvulle hyvät edellytykset.

Olisin myös voinut avata keskustelua tuotantoryhmässä kommunikaation ja vuorovaikutuksen vähydestä. Omalta osaltani puuttua siihen, että saisimme ryhmänä hyvät mahdollisuudet ammatilliseen kasvuun.

Vaikka halusin niin en itsestäni riippumattomista syistä päässyt mukaan äänenjälkitöihin joka olisi täydentänyt oppimiskokemusta äänityöskentelystä. Jälkeenpäin ajateltuna tässä kohtaa olisi kannattanut muilla keinoin perehtyä äänen editointiin koska muut äänityöskentelyyn liittyvät opit oli tuoreessa muistissa.

Koen, että ammatillinen kasvuni prosessi äänimiehen tehtävään käynnistyi kunnolla vasta kuvausten alettua. Silloin kokemus oman roolin löytymisestä tuotantoryhmässä sysäsi liikkeelle prosessin jonka seurauksena äänityöskentely aiheena lopulta muuttui vastenmielisestä kiinnostavaksi.

Lähteet

Arasola, Pia 2004. Ammatti-identiteetti ja sen muutos työnohjauksessa. Osviitta 1/2004. (luettu 15.10.2015) <http://www.suomentyonohjaajat.fi/Osviitta/piaarasola.html>

Eteläpelto, Anneli & Onnismäa, Jussi 2006. Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Vantaa: Kansanvalistus seura.

Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja 2006. Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Vantaa: Kansanvalistus seura.

Kirkkopelto, Tuomas 2015. Haastattelu.

Ruohotie, Pekka 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab.

Wallin, Aila 2007. Teoreettisia näkökulmia ammatilliseen kasvuun. (luettu 20.10.2015) http://www.awailable.com/tiedostot/20070424_TEOREETTISIA_N_K_KULMIA_AMMATILLISEEN_KASVUUN.pdf

Wallin, Aila 2006. Työssä oppiminen - teoriaa ja käytännön esimerkkejä. (luettu 1.11.2015) http://www.awailable.com/tiedostot/20070424_TY_SS_OPPIMINEN_-_TEORIAA_JA_K_YT_NN_N_ESIMERKKEJ.pdf

